

Innst. 208 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:12 S (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Tone Merete Sønsterud, Åsmund Aukrust, Rigmor Aasrud og Sonja Mandt om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av viktige kulturminner og fremme en sak for Stortinget om en helhetlig plan for ivaretagelsen av landets viktigste kulturminner.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Tone-Helen Toften og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, er enig i at det er viktig å forvalte godt den kulturelle arven som ligger i kulturminnene våre. Komiteen viser til at det er et fel-

les nasjonalt ansvar å ivareta det mangfoldet av bygninger, anlegg og fartøy som sammen og hver for seg har en unik verdi. Vedlikehold forutsetter kunnskap, og det er eksempler på at velment vedlikehold med mangel av kunnskap har ført til uheldige konsekvenser. Det er hevet over tvil at kulturminnene skaper stolthet og identitet og kan spille en vesentlig rolle for opplevelse og næringsutvikling.

Komiteen viser til at det er også et selvstendig poeng at klimaendringer kan medføre forsterket eller endret vedlikeholdsbehov for flere av kulturminnene – og i noen tilfeller også et helt nytt skadebilde.

Komiteen vil likevel peke på at man så sent som i juni 2013 behandlet Meld. St. 35 (2012–2013) «Framtid med fotfeste. Kulturminnepolitikken», og at man da gjennomførte en helhetlig gjennomgang i saksfeltet. Oppfølgingen av denne meldinga har hatt en senere framdrift enn ønsket. Komiteen ber derfor regjeringen komme tilbake med en full gjennomgang av måloppnåelsen og en konkretisering av veien videre i statsbudsjettet for 2017.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det er nødvendig at regjeringen allerede nå begynner arbeidet med kulturminnepolitikken for tiden etter 2020, slik at Stortinget har et godt grunnlag for å videreutvikle kulturminnepolitikken fram mot 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av viktige kulturminner og fremme en sak for Stortinget om en helhetlig plan for ivaretagelse av landets viktigste kulturminner.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at det i 2005 og 2013 ble lagt fram stortingsmeldinger om kulturminnepolitikken som det var bred enighet om i Stortinget. Det var også konsensus om at Kulturminne-Norge skulle være i havn med en storstilt satsing innen 2020. I perioden 2005–2013 ble tilskuddsmidlene i kulturminnevernet trappet kraftig opp med dette målet for øye. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen de to siste budsjettårene ikke har fulgt opp denne opptrappingen. Selv om samarbeidspartiene på Stortinget har bidratt med enkelte økninger i budsjettbehandlingene, kan det synes som om Høyre og Fremskrittspartiet har gitt opp å nå de nasjonale målsettingene i 2020.

Disse medlemmer minner om at Riksantikvarens tilskuddsordninger og Kulturminnefondet er dramatisk underfinansiert. Disse medlemmer minner også om at stortingsflertallet har avvist forslag om kraftig styrking, og at det heller ikke har vært villig til å utrede/innføre skatte- og avgiftsinsentiver for eiere av fredede og verneverdige kulturminner. Etter disse medlemmers mening er det så langt i denne stortingsperioden lagt for liten vekt på arbeidet for å nå de nasjonale målsettingene for kulturminnevernet, noe som er en trist skjebne for en opptrappingsplan som i sin tid var både nødvendig og tverrpolitisk forankret.

Uttalelse fra familie- og kulturkomiteen

Familie- og kulturkomiteen viser til Energi- og miljøkomiteens brev datert 18. februar og utkast til innstilling til Dokument 8:12 S (2015–2016) Representantforslag om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner.

Komiteen har ingen merknader, men viser til de respektive partiers merknader i Energi- og miljøkomiteen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av viktige kulturminner og fremme en sak for Stortinget om en helhetlig plan for ivaretagelse av landets viktigste kulturminner.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råer Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:12 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Tone Merete Sønsterud, Åsmund Aukrust, Rigmor Aasrud og Sonja Mandt om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. mars 2016

Ola Elvestuen

leder

Rigmor Andersen Eide

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 12. november 2015****Representantforslag 12 S (2015-2016) om en samlet gjennomgang av viktige kulturminner**

Jeg er glad for at forslagstillerne setter fokus på hvor viktig det er å ta vare på kulturarven. Dette er det lett å erklære seg enig i. Utfordringene på feltet er imidlertid kompliserte og sammensatte og tiltakene for å møte disse må gjenspeile dette.

Bevilgningene på kulturminneområdet går til å følge opp politikken i St.meld. nr. 16 (2004 – 2005) Leve med kulturminner og Meld. St. 35 (2012 – 2013) Framtid med fotfeste. I siste melding, som ble behandlet av Stortinget i 2013, er både ambisjonsnivået og målene som Stortinget vedtok i 2005 videreført. Målsettingen er å ta vare på mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø som bruksressurser og som grunnlag for kunnskap, opplevelser og verdiskaping. Det er også et mål at et utvalg av kulturminner og kulturmiljø som dokumenterer geografisk, sosial, etnisk, nærings- og tidsmessig bredde skal ha varig vern innen 2020, ved fredning. Bevilgningen omfatter midler til å sikre, sette i stand og holde ved like fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljø og midler til å føre videre arbeidet med verdiskaping knyttet til kulturminner og kulturmiljø.

Brann er den største trusselen mot Norges 1000 år gamle byggeskikk i tre. Trehusmiljøene er særlig utsatt for storbrann når det er ekstremvær slik vi har opplevd de siste årene. Det er 28 gjenværende stavkirker og 180 kartlagte uerstattelige trehusmiljøer. De er ikke tilstrekkelig sikret mot brann. Dette utgjør 15 000-20 000 bygninger hvor en stor andel er private boliger. Historiske trehusmiljø er identitetsskapende, og i mange tilfeller sentrale arenaer for lokal verdiskaping, blant annet knyttet til reiseliv. I revidert nasjonalbudsjett for 2014 ble det bevilget 10 mill. kroner ekstra til brannsikring av tette trehusmiljø og stavkirker. I budsjettet for 2015 ble budsjettet styrket med 20 mill. kroner til arbeidet med brannsikring av tette trehusmiljø og stavkirker. Denne store satsingen til brannsikring av stavkirker og tette trehusmiljø videreføres i budsjettet for 2016.

Vernearbeidet er organisert i ti bevaringsprogram som er de viktigste virkemidlene for å nå 2020 målene. Innsatsen i disse ti tematiske bevaringsprogrammene er avgjørende for å sette i stand og vedlikeholde kulturminner av høy nasjonal verdi. Vi har oppnådd mange gode resultater og for flere av programmene ser det ut som vi skal nå 2020-målene. Istand-

settingsprogrammet for stavkirker er slutført i tråd med målet nå i 2015, slik at innsatsen nå kan konsentreres om det løpende vedlikeholdet og sikringsarbeidet. Også for bevaringsprogrammet for teknisk-industrielle kulturminner, bevaringsprogrammet for middelalderruiner, bevaringsprogrammet for bergkunst og bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø vil målene i stor grad bli nådd.

Andre program har store utfordringer mht etterslep. Etterslepet er størst innenfor programmet for fredete kulturminner i privat eie, bevaringsprogrammet for fartøyvern med fartøyvernsentrene og innenfor bevaringsprogrammet for samiske kulturminner. Innsatsen innenfor disse programmene har derfor hatt særlig prioritert de siste årene, men situasjonen er fremdeles krevende.

Forslagstillerne peker på viktigheten av en samordnet bruk av virkemidler på tvers av statlige sektors ansvarsområder. Sektorprinsippet innebærer at ulike statlige sektorer har et selvstendig ansvar for å ta vare på og forvalte kulturhistoriske verdier innenfor eget ansvarsområde. Klima- og miljødepartementet har en viktig tverrsektoriell rolle i oppfølgingen av kulturminnepolitikken og har gjennom prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer oppnådd mange gode resultater. Dette er et av de største fredningsprosjektet som har vært gjennomført i Norge. Alle statens sektorer og virksomhetsområder har registrert og vurdert de kulturhistoriske verdiene knyttet til deres eiendommer. Tilnærmet 10.000 eiendommer har vært vurdert og nesten 1000 eiendommer er fredet.

Når det gjelder grensesnittet inn mot Kulturdepartementets ansvar for museumssektoren og Nærings- og fiskeridepartementets ansvar for verdiskaping og reiseliv er jeg enig med forslagsstillerne at dette er viktige områder for samarbeid som bør utvikles videre.

Fremdriften i flere av bevaringsprogrammene er som fremholdt ovenfor svakere enn ønskelig. Regjeringa vil derfor i budsjettforslaget for 2017 komme tilbake til en full gjennomgang av måloppnåelsen så langt og en vurdering av veien videre. Dette er varslet i Prop. 1 S (2015-2016). Jeg mener dette på en god måte gir rom for å fange opp intensjonen i dokument 8 forslaget. Jeg ser derfor ikke grunnlag for en egen gjennomgang utover det som er varslet i budsjettet.

